

συχνά θυμίζουν Σεμινάριο και "Αμβωνα. Μπορεί
ο ποιητής να είναι «αβλέπων», ένας μέγας
δραματικός του στοχασμού και του δράματος, όπως
ο Δάντης, όπως λαχταρούσε να γίνει ο Σολωμός.
'Αλλά κάλλιστα μπορεί να είναι και ένα πλάσμα
που σπαράζει, αντιφατικό, άλογο, παραδαρμένο,
άνυπόταχτο, ρέμπλο και άγγελικό. Φτάνει να το
είναι αληθινά, και τελικά, να χάνεται μέσα στην
ΐδια του την ποίηση. 'Η Λαμπαδαρίδου χάνεται
κι αυτή, αλλά μέσα σε μια ποίηση, που είναι και
των άλλων και παράξενα δική της, γιατί μέσα
σ' αυτή την απώλεια, μέσα σ' αυτή την κάθετη
πτώση, τα καταφέρνει να έχει συνείδηση κατ'ή του
έαυτού της, και με χειρονομίες γοργές και σπασμα-
δικές να αντλεί από την ύπαρξή της άρετά στοι-
χειά που έτσι μετουσιωμένα και ζυμωμένα με
τά ξένα, μάς αναγκάζουν να ακούμε τα ποιήματά
της. Κι ένα από τα πιο αξιοπρόσεχτα των «Μικρών
Κόσμων» είναι το «Προς Έμμαους». 'Ανήκει
κι αυτό στην κατηγορία του «Σήφη», αλλά, χωρίς
να είναι «ντοκουμέντο» και «όριο», είναι ένα ποίη-
μα αδιάπτωτης διάψευσης και άγωνίας, γραμμένο
με μια εύτυχισημένη άφομοίωση των Έλιοτικών
και Σεφερικών στοιχείων. 'Ενα ποίημα άκέραιο,
που σπαράζει κι αυτό από την άγνωση της άκινη-
σίας και της ροής μαζί του όμοιοτέλετου χρόνου.
Πλαίσιο της φθοράς μας. 'Όλη μαζί η στιχουργική
παραγωγή της Λαμπαδαρίδου μάς έμπνέει την
εικόνα μιας τρεχάλας σε μια άκρογιαλιά πανέρημη,
σε μια άπεραντη άδεια πλατεία. 'Ενα γυμνό σώμα,
ένας γυμνός άνθρωπος, τρέχει, περιπλέκοντας τα
χέρια του σε σχήματα ίεσίας, έρωτηματικών.
Μια άνάσα ζεστή έρχεται ως έμια, απ' αυτό το
λαχανιασμένο τρέξιμο, που κάποτε γίνεται και
ρυθμικό, χορευτικό. Αυτός που τρέχει, ξεστομίζει
κάθε τόσο απελπισμένες ρήσεις που μάς κάνουν
έντοπωση σαν ποιητικές εικόνες, παρά το μακά-
βριό τους: «Τά είκοσι χρόνια της — πεθαμένα
πουλιά μέσα στη σάρκα». 'Αλλά όχι, νομίζουμε
πως δεν έχουν πεθάνει όλα τα πουλιά, αφού, σε
μια εύλογη στιγμή έπιστροφής στο κανονικό,
αδιάσπαστο Έγώ, την ώρα που ξαναγινόμαστε
άπλοι, καθημερινοί άνθρωποι, και ξαναβρίσκουμε
τον κόσμο όπως ήταν στην εποχή που βασίλευαν
τα πουλιά, μπορούμε ακόμα ν' ακούσουμε, σαν
άγαπημένη, παλιά και άπλη φωνή, λυπητερή φωνή
ρομβίας ή ζητιάνου, τούτο το ζεστό, ανθρώπινο
μύλημα:

Ήταν το σαπισμένο ξύλο που έτριζε
καθώς ανέβηκα την παλιά σκάλα.
Τό σπίτι ήταν από καιρό άκατοικητό
Κι έγω ζητούσα την «πρώτη μου ποίηση»
σίγουρη πως την άφρασα εκεί
όταν ακόμα τα πουλιά κελαηδούσαν.

Δέ βρήκα παρά τα χέρια της Μητέρας
γαντζωμένα στο παλιό περβάζι.

πως είναι το πιο ουσιαστικό από όλα τ' άλλα, και
πως χαράζει με σαφήνεια τ' όριο που χωρίζει και
δένει μαζί τις απόπειρες με τις πραγματοποιή-
σεις:

Ίσως, πικρό μου όριο,
σπατάλησα τη δύναμή μου πλησιάζοντας
πως να περάσω από τα μάγια, πως.
Πέρα από σένα το είδωλό μου μέσ' στο φως
κι εγώ την ύπαρξή μου σέρνω αλλάζοντας.

Όρμας κρυφά και δένεσαι μαζί μου,
με κυνηγάς, άσάλευτα με φράξεις,
με κυριεύεις καθώς μάχομαι για ν' αποδράσω
πιστή φρουρά που καταδιώκεις τη φυγή μου
και τ' όραμά μου ανασίθητα ταράξεις.

Ίσως, πικρό μου όριο, κι αν δε σε φτάσω
θα κοιμηθώ άπαλά στη γη και σύ σιμά θα μένεις
ώσπου να γίνω μόριο τέφρας, πνοή μιας σκέψης.
Τότε, σκιά μου, μόριο και σύ, στο φως θα τρέμεις,
τότε θα θές στο σώμα πιά να επιστρέψεις.

Δεν είναι καθόλου πρωτόπειρη στην ποίηση ή
Μαίρη Λαμπαδαρίδου. Όύτε και στην πεζογραφία,
που την εκπροσώπησε μ' ένα μικρό μυθιστόρημα,
«Τ' όραμα του 'Αλέξη Φερά», σφραγισμένο κι αυτό
από ανησυχίες και βασανισμένο από ψαξίματα στον
σκοτεινό κόσμο των πόθων, των δραματισμών και
των λογισμών. Παιδί των μεταπολεμικών χρόνων
ή Λαμπαδαρίδου, κοιβαλόντας μέσα της την έρη-
μιά, τη μόνωση, τη σύγχυση, το άδιέξοδο, το άνικα-
νοποίητο, το πράγμα και το νόημα που όλοένα
φθείρονται, τον θάνατο που υπάρχει πριν και μετά
από τα πράγματα, ξεκίνησε από τα έρημα μ' ήλιο-
φωτισμένα βράχια της Δήμου, της πατρίδας της,
και προχώρησε, χωρίς αντίσταση, χωρίς καλάρ-
καλά να βλέπει που πηγαίνει, σά να της ήταν
τούτο μοίρα της αναπότρεπτη, προς την Έρημη
Χώρα του Έλιοτ, προς τις έρημες χώρες του Σε-
φέρη, για να βυθιστεί ως το λαιμό μέσα στην άπε-
ραντη έρημιά και τη στέγνια, μέσα σ' αυτό το
«άλλόκοτο άγχος» που είναι ή ποίηση της εποχής
μας. Με την πρώτη της συλλογή, τις «Αυναντή-
σεις», ήταν ακόμη παραδομένη στην έρημιά του
νησιού της που την τραγουδούσε με πλούσιες εικό-
νες και μ' έναν λυρικό τόνο έμφανέστατα έλυτικής
πηγής. 'Η δεύτερη συλλογή, ή «Σπουδή» (1960),
σημειώνει το ξεκίνημά της προς την έρημιά των
έσωτερικών μας χώρων. 'Η τελευταία της, οι
«Μικροί Κόσμοι», είναι ένα παράδογμα. Κι από
ψυχολογική άποψη, καθώς και από την άποψη
των γενικών και των κεντρικών επιρροών που λίγο
ή πολύ καθορίζουν ή διαμορφώνουν τα Έγώ όλων
σχεδόν των νέων ποιητών μας, είναι ένα σωστό
ντοκουμέντο. 'Άλλοι προσπαθούν να κρύψουν τις
επιρροές τους ή να τις μεταλλάξουν σε κάτι το
πιο προσωπικό. 'Άλλοι τις άγνοούν, ενώ ουσιαστι-
κά τους είναι ύποταγμένοι. 'Η Λαμπαδαρίδου τους
δίνεται σχεδόν με παραφορά, κινείται μέσα τους
και σπαράζει, νοιώθει πως αυτές οι επιρροές, είναι

απόρροή της. Κι έρχεται μια στιγμή, στιγμή
Πυθίας άθέλητης, άπρογραμματιστής, που ή Λαμ-
παδαρίδου αρπάζει όλες αυτές τις επιρροές, τις
κοιματάζει με μανία και περηφάνια, κι από τα
κοιμάτια τους, που το καθένα τους είναι και μια
διάσημη ποιητική φράση, όπως π.χ. «τώρα που
ο κόσμος έγινε ένα άπεραντο ξενοδοχείο» (Σε-
φέρη), «Φλοιβάς ο Φοίνικας», «ή κ. Σόζοστρις»
(Έλιοτ), «τούτες τις πέτρες τις άγάπησα όσο
μόρεσα» (Σεφέρης πάλι), προσθέτοντας και δικές
της παραλλαγές, δικές της νύξεις από καρωτα-
τικές Πρέβεζες, κι άλλα της εποχής μας, γράφει
το ποίημα «Κάποτε με λέγαν Σήφη».

Είναι κάπως μακρόστιχο αυτό το μοναδικό ντο-
κουμέντο, και δε χωρεί σ' αυτές τις στήλες, αλλά
και ούτε άποσπάσματα μπορούμε να χρησιμο-
ποιήσουμε, γιατί μόνα τους δε λένε τίποτε απ' όσα
λέει το σύνολο, και, περισσότερο από το σύνολο,
ή σύλληψη και ή ιδέα (ύποσυνείδητα ασφαλώς και
τά δυο) που κάμαν τη Λαμπαδαρίδου να το γράφει.
Φοβόμαστε πως για άλλους σκοπούς το έγραψε,
και πως ή ΐδια δεν υποψιάζεται τη σημασία του,
όχι βέβαια την ποιητική, αλλά την ψυχολογική
και την ένδεικτική του άδιέξοδου στο όποιο βρι-
σκεται ή ποίηση του «άγχους της εποχής μας»,
έτσι καθώς τρέφεται τρώγοντας τα ΐδια της τα
κρέατα με χίλια στόματα. Αυτό το ποίημα είναι
ένας σαρκασμός, ένα άπουκαλιπτήριο παραληρη-
ματικής αυτοδιόλωσης, είναι ένα είδος χαριστικής
βολής, που μέσα από τη Λαμπαδαρίδου, την ρίχνει
στο κρανίο της από μόνη της ή ποίηση, με την
ελπίδα ενός τέλους. 'Αλλά ελπιαμε, πως ή ποίηση
ποτέ δεν πεθαίνει. Περνάει όμως από άδιέξοδα
που την κάνουν να σφαδάζει. Πολιούς σφαδασμούς
νοιώθουμε στους «Μικρούς Κόσμους». Οι διαρκέ-
στεροι, είναι αυτοί για τη φθορά των όλων, για τον
θάνατο που έρχεται και φεύγει για να ξαναέρθει.
Γενικά, ή ποίηση της Λαμπαδαρίδου είναι μια
πένθημη κραυγή «μηροστά εις το μηματος το
άνοικτον στόμα» (Κάλβος). Το θέμα δεν είναι
καινούριο. Σημασία μόνο έχει τί λογής χορτάρι
φυτρώνει από τους άνοιχτούς τάφους που βασίλειε
μέσα τους ή φθορά — και νομίζουμε πως αυτό το
χορτάρι δεν είναι πιά για να μάς θρέψει. 'Αλλωστε,
αυτή τη σημασία έχει και το «Κάποτε με λέγαν
Σήφη».

Όστόσο, από τους σφαδασμούς της Λαμπαδα-
ρίδου, ποιητικά προτιμούμε εκείνους που έχουν
άφορη τη δυσπιστία για την ποίηση, δηλαδή την
ποιητική όλιγοπιστία της ΐδιας, γιατί είναι μια
συγκεκριμένη όλιγοπιστία, που νομίζουμε πως
συχνά άγγίζει και βασανίζει τις συνειδήσεις όλων
μας. Κάποιοι στίχοι της λένε: «Οι ποιητές — δεν
ξέρουν πιά να τραγουδούν — γι' αυτό γιομίζουν
τις κόλλες — με ρυτίδες». Θα μπορούσε κανείς
να άναρωτηθεί: μά τότε, γιατί να γράφουμε στί-
χους; Την άπάντησή, τη δίνει πάλι ή ΐδια, γρά-
φοντας στίχους και ποιήματα που φαίνεται πως
ξεπηδάν από μέσα της σ' όποια κατάσταση κι αν
βρίσκεται, ακόμα και σ' εκείνη την τραγική κατά-

NEA ΕΣΤΙΑ
15 Feb.
1964
revised